

Előfizetési díj
Vidékre postán vagy helyben házhoz
hordva:
Egész évre 12 frt.
Félévre 6 „
Negyedévre 3 „
Egy hóra 1 „
Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő
napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Összör hasábozott garmond sor ára 6 kr.
Helyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb
és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is
nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22). Haasen
stein és Vogler (Neuer Markt 11).
Pesten: Lang Leopold (Erzsébet-tér 9. z.)

Nyilttéri czikkok

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:

Belső-farkasutca 76. szám, hová a lap szellemi részét illető
közlemények czímzendők.

Az értékesb czikkok díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.

„KELET“

politikai és közgazd. napilap
negyedik félévi folyamára

kérjük az előfizetési pénzek mielőbbi bekü-
ldését, legcélszerűbben postai utalványlapokkal.

A lap szellemi része felől kezeskedik a
szerkesztőség buzgalma és a munkatársak bőv
sorozatának szakavatottsága.

A lap kiállítása körül alólírott kiadó-hi-
vatal minden kitelhetőt elkövet, hogy a t elő-
fizetők méltó igényei kielégíttessenek.

Előfizetési árak maradnak a régiek:

Aug.—dec. 5 frt. Egy hóra 1 frt.
Aug.—sept. 2 frt. Egyes szám ára 5 kr.

8 előfizető után tiszteletpéldánnyal szol-
gálunk t. gyűjtőinknek.

A „KELET“ kiadóhivatala.

Egy új röpirat.

(B. K.) „Választások után“ czimű röpirat fek-
szik előttünk Farkas Ödöntől. Mint czíméből is
következtetetheti a röpirat átalánosságban amaz
irányadó eszmékkel foglalkozik, melyeknek a
jövő parlament vezéricsillagait kellene szol-
gálniok. A tárgyhoz illő higgadsággal irt kis
dolgozat szellemét feltárja az elől tűzött ne-
hány sor.

„A küzdelem korszaka lejárt, a tett kor-
szaka bekövetkezett; a min még hiányzik, nem
küzdelemmel és támadással, depositiv munkával
fogjuk megszerezni. Reánk nézve, elmaradt, fej-
letlen viszonyaink mellett nem csupán a tevékeny-
ség iránya, de főleg a tevékenység átalánosságban
bir nagy horderővel; mert nemzetiségünk ér-
dekében a legfontosabb momentum az, hogy
házánk területén a munka és kultura minket
ismer-e vezetőjének, gyámolának; hogy bizhat-e
a jelen korszak ezen nagyhatalmu faktora ben-
nünk s nem kell-e támaszt még mindig az
ország határán kívül keresnie? Mert ez ország
azé lesz, a kit uralni fog fejlődésnek indult
kulturája.“

E néhány sorban kifejezett eszme a röpi-
rat szépen érvelt tárgya, melyre azonban mi-
előtt rátérne, összehasonlítja házánk ébredése
korát, a negyvenes éveket, alkotmányunk visz-
szanyerésének, a hatvanos és jelen évek korá-
val; s habár — ugymond — ez folytatása aman-
nak, mégis jelentékeny különbség van a kettő
között, mert a „nemzet célja ugyan nem vál-
tozott, intenciói ugyanazok maradtak ugyan, de
a nemzet nem keresi többé az ahoz vezető utat
s a szükséges eszközöket — mert már megta-

lálta s kezébe vette azokat. Adja az ég, hogy
ez utat el ne tévesse többé s eszközeit ki ne
engedje kezei közül!

Az epocha, melyben élünk, aligha mond-
ható a benne élőkre kényelmesebbnek s lefo-
lyásában szelidebbnek, mint a negyvenes éveké
egész azon ideig, míg erővel erő nem állott
szemközt. Mindenki érzi helyzetünk kényszerü-
ségét, mindenki tudja, hogy életrebreadásunk
ideje óta a nemzet már másodszor van
a válság útján s tapasztaljuk folyton, hogy a
lázás izgatottság s az ezen felemelkedő tulhaj-
tás, mint a kritikus helyzetek rendes kísérői,
a jelen korszak jellemvonásának megalakításá-
hoz is kiváló részben járulnak.

Pedig mennyire szükséges nekünk jelen-
leg az érett megfontolás és elfogulatlan ítélet;
de ezzel — legalább oly mértékben, mint hely-
zetünk szükségessé tenné — nem birunk; a dol-
gok természetes rendje szerint, minél bonyolo-
dottabb, minél válságosabb valamely helyzet,
annál nagyobb a zavar, annál több a hivatlan
szereplők száma s a tisztánlátás annál nehezebb.

És ép e zavar, e hivatatlanság, mit író kö-
rűlményeink közt veszélyesnek tart. Kibontako-
zásunknak gátjai nem az elavult káros viszony-
nyok, hanem a megoldandó kérdések roppant
tömege és azok számos részlete. A választások
alatt tartott programmok mindenike átalános,
az akaraterő mindenütt meg van, de a számos
teendő közt sokszor esünk tultengésbe, a soka-
ság zavarában téltlenségbe. „A ki sokat markol,
keveset szorít.“ S ezért legtöbb teendőnk a ki-
vitel helyes útjának felkeresése.

De ehez még más követelmények is jár-
rulnak. Mindenek felett, hogy házánk a parla-
mentarismus valódi és normális kerékvágásába
essék, hogy honunk elhanyagolt viszonyai oda
járuljanak, hogy az alkotmányos eszmékkel kei-
lőleg összeilljenek. S ezért író röpiratának egy
kis részét a többség uralma védelésére szenteli
s ezt a parlamentarismus feltételének, sőt a
választások céljának tekinti. Véleményünk szer-
int, ha nem is minden haszon nélküli a több-
ség uralmának védelése az ellenzék parlamenti
merénylete után, de nem hisszük, hogy az el-
lenzék mig azt elkövette, ne birt volna a vét-
kező öntudatával s csak azért tette, mert ki-
sebbnek tekintette vétékét, mint diadalát. Ily
diadalra azonban aligha fog még házánkban
vállalkozni párt. A járt tanuló alkotmányosság
egy botlása volt az, melytől másodszor őriz-
kedni fog.

Szól tovább a röpirat írója kormányunk
kényes helyzetéről, ily mostoha viszonyok s ily
mostoha mult után, midőn a multnak még most
is tartó káros következményeit a közönség min-
dig kész a jelen kormányt tulajdonítani. S
ily körülmények közt a parlamentarismusra néz-
ve szerencsés jelenségnek tartja az ellenzéki
program némi módosulását, mennyiben a mit
eddig nem tettek, ma már terveik keresztül-
vitelében az időt és viszonyokat is tekintetbe

kívánják venni; de e mellett megmaradt párt-
életünkben a nyilvánosság emberének legfőbb
hibája, az t. i., midőn saját körülményével any-
nyira körülzáncsolja magát, hogy ahoz semmit
sem enged férni és ez által magát mintegy ja-
vithatlannak, hibátlannak tartja; számosan van-
nak köztünk, kik „vélemény-remetőségben“ él-
nek, pedig ez megrontója magának a pártnak,
melyet makacsságában könnyen oly irányba
terel, mely eredeti alappal ellenkezik. Gyakori
most is pártjaink közt, hogy egymásnak nem
véleményeltérés, hanem a bizalmatlanság miatt
ellenségei. És ép ezért kívánatosnak tartja a
szelidebb részek tömörülése folytán egy új
pártalakulást, hogy kiváljanak belőlük az oda
erőszakolt elemek.

De mindezeknél legfontosabbnak tartja a
röpirat nemzeti kultúránk ernyedetlen fejtését,
kibontakozásunkat az alárendeltségből, melyben
a külfölddel, de különösen Ausztriával szembe
vagyunk.

Reményét fejezi ki továbbá, hogy korunk
ellenségei közt a panslavismus is meg fog szű-
ni, ha Oroszország gondját nem hódításra, ha-
nem feleszmélve saját szellemi fejlődésére fog-
ja fordítani. Igénytelen véleményünk szerint ez
nem hogy apasztaná Oroszország káros hatá-
sát a hazánkban lakó rokonaira, sőt növelné
azt. Példa előttünk Poroszország, mely éppen
legnagyobb benső fejlettségében vitte ki a né-
met egységet E tekintetben nem lehet a római
birodalomra hivatkozni, mivel a nemzetiségi
eszme jelen alakjában egészen új, alapja a 19.
század tana az egyéni szabadságról, mely a mig
nem tűri más akaratát egyéni körében, addig
saját akaratának követel befolyást az összes-
ségére.

Vége ide igatjuk a röpiratnak a kozjograi
szóló egyik részét az „Ausztriával kötött egyez-
mények — ugymond — különösen két osztályba
sorolhatók; némelyek ugyanis bizonyos időtar-
tamra, — mások pedig időtartamrai tekintet
nélkül kötettek. Az elsőkhöz tartoznak a had-
sereg létszámára, a közönségi hányadra és a
vámzövetségre vonatkozó egyezmények, melyek
koronkint a szerződésileg kikötött idő lejártá-
val újabb egyezség tárgyat képezik. A szerző-
dések másik csoportjához tartoznak, a tulaj-
donképi közjogi egyezményről és az államados-
sági járulékról szóló törvények.

Ezen szerződések némelyikére tehát bizo-
nyos idő lejártával alkalmunk nyílik a szüksé-
ges változtatásokat a másik szerződő félnek pro-
ponálni. Az időhöz nem kötött szerződések pe-
dig, a mennyiben azok a nemzetközi szerződés-
ek természetével birnak, a szerződő felek köz-
megegyezésével szinte megváltoztathatók. Ez
utóbbira nézve azonban — közbevetőleg mond-
va — saját érdekünkben a kérdés az, ha vaj-
jon helyes-e a velünk szövetséges Ausztriával
oly laza összeköttetésbe jönni, mely az osztrák
szélsők separatistikus törekvéseire elősegítőleg
fogna hatni? Ha Ausztriával szövetségben aka-
runk maradni, bizonyára nem. Minden magyar

szívből óhajtja, hogy az osztrák tartományok
lehető széles autonómiával ellátva, kielégíttesse-
nek, s hogy ez uton szövetséges társunk bel-
viszonyai megerősödjenek. De ezt a jelen köz-
jogi alap megtámadása által nem segítjük elő:
sőt ha az Ausztriával megkötött szövetségünk-
ket bolygatjuk addig, mig Ausztriában conso-
lidált belviszonyok nincsenek, — ezen körülmény
épen káros, visszatartó hatással bir Ausz-
tria belviszonyainak tisztázására, mivel az osz-
trák szélsők — épen ugy mint nálunk a nem-
zetiségi tulzók — ebből merítik a hitet és re-
ményt tendenciájuk kivitelére s ezáltal szövet-
ségünk gyengítésére.

Igy koronkint, a szerződések megváltoz-
tatására eljön az idő, adva lesz a mód és az
eszközök.

Kommt Zeit, kommt Rath.

A belgrádi ünnepélyekről szóló híreket a
a következő távirati tudósításokba foglalhatni össze:
Belgrád, aug. 20. A város ünnepiesen fel van di-
szítve; a házakon ezer és ezer zászló lobog, az ut-
czákon virágfüzérek és koszorúk. Valamennyi tér és
utca beláthatlan embertömeggel van ellepve. A ven-
dégek óráról órára tetemes számmal szaporodnak.
Számos gőzhajó érkezett, különösen a szerb vidékekről.
Az orosz császár szárnysegéde, Dolgoruki herceg,
Sándor cártól egy sajátkezű iratot hozott Milán
fejedelemnek; a császár képviselőjét a szerb ministerium
és a fejedelem fogadta. A román fejedelem és Bu-
karest város képviselői is itt vannak. A horvátok és
szlovének nagyszámmal vannak képviselve. Angliából
egy volt diplomatiai hivatalnok, Franciaországból
Grignau journalistája van jelen. Vaclik Sz.-Pétervár-
ról szintén itt van. A török kormány — mint az
osztrák — megint az ünnepélyben való részvételt.
Aug. 21. A Vidován meglepő czikkben üdvözl az
összes vendégeket, a szlávokat és nem szlávokat, s
azt mondja, hogy az Obrenovics-dynastia biztosíté-
kot nyújt a szabadság és rend fontartására. Az olasz
képviselő, Joannini gróf, ünnepélyes kihallgatáson át-
nyújtja a fejedelemnek a Móríz- és Lázár-rendet. —
Aug. 22. A fejedelemnek 101 ágyulövés közt ki-
raggatót kiáltványa köszönetet mond a nemzetnek
a lelkesült fogadtatásért, és a regnességnek, és or-
szágnak ily virágzó állapotban való átadásáért. Meg-
elégedését fejezi ki továbbá, hogy Szerbiának alkot-
mányos fejedelmévé lehetett; — igéri, hogy Mihály
fejedelem nemzeti törekvéseit folytatandja; megerő-
síti az állam összes főhivatalnokait, és ezeket vala-
mint a nemzetet tisztapolásra hívja fel. A kiáltvány
ezzel végzi: Szerbia rendszeret és törvényesség ál-
tal tiszteletet szerzett magának, melyet azonban még
fokozni kell. A fejedelem igéri, hogy életét a nép
jólétének szentelendő. — A fejedelem a temp-
lomba kocsiázása közben végtelen „Zsiviók“-kal
üdvözlötetett. A brit képviselő fogja a fejedelemet a
a diplomatiai testület nevében üdvözlölni. Az udvari
ebédhez a hatalmak összes képviselői és a vendégek
meg vannak hiva. — Az új kabinet véglegesen kö-
vetkezőleg alakult meg: Blaznevacz elnök, hadügy
és közlekedésügy: Risticz külügy; Milojkovic bel-

A

„KELET“ TÁRCZÁJA.

Az erdélyi 1841—43-iki országgyű-
lés története.

Békési Károlytól.

Előzmények.

Vannak napok a nemzetek életében, midőn egy
magasabb érzés hívja egyeseket kebelét, midőn új eszmék
alapján új vágyak keletkeznek, melyek gyűlöltté
teszik előttiük a jelent, magasztossá a jövőt, melyek
teljesülésüktől megszűnését várják a nemzet jelen szen-
vedéseinek s megalapítását jövő boldogságának; a
nemes lelkesedés szép napjai ezek, mikor a leendő
paradicsom virágainak sokasága miatt nem látják
a töviseket s az édenben kanyargó ut messzisége
miatt, nem a rajta levő göröngyöket, a nemzet
megifjodásának napjai ezek. Ily napjai voltak Er-
délynek a 40-es években. A népekben a kibaltak
nyomdokába friss erő lép, a nemzet folyton él, nincs
kora, se nem ifjú, se nem öreg s mégis a nemzet éle-
tében is van agg és ifjú kora. Erdély elagottt öreggő

lett az osztrák járom alatt, sok évtizedeken keresz-
tül csak szenvedéseiről szólt; nem mozdíthatta tag-
ját a nélkül, hogy egy-egy megrögzött fájdalom ne
késztse keserű jaira, a bus öreg méla merengéssel
mélyedt a multba s kereste fel a tűnődő pontokat,
melyeken a sok szenvedés közepett megnyugvásra
talált. A kor haladt s az öreg öszült; de jött az
idő, nagy emberek eszméi áttörték a hon felett levő
középkori ködöt, a távolban új világ nyílt meg az
agg szemek előtt, látására ifjúi pezsgésbe jött vére,
elleldele fájdalmaikat, a sérelmeket, friss erővel
fogott egyengelni az új táj felé, reformokról
gondolkodott.

A 37-iki országgyűlés bevégezte faltörő szere-
pét, átadta a munkát a megyéknek, a magyar al-
kotmányosság ez egyetlen óreinek, megkezdődtek s
folytak tovább a panaszkok; a hivatalok helyettesítése
papirenden volt, hasztalan kísértették meg a me-
gyéket a tisztek választását, törvény szerént három
választottak egy helyre s küldték fel megerősítés
végett, de a kormányzók tizenkettő választását kö-
vetelte s az ellenkező választást megsemmisítette.

Ily egyhangu, az előbbi éveivel hasonló sike-
retlen küzdelem folyt 41-ig Erdély közjogi terén,
mig a társadalmin egész új mozgalom keletkezett;
nem beszéltek most már jogaik megsejtéséről, hanem
újnak szerzéséről, most a kormány tettei, hanem saját in-
tézményeik lettek a támadás tárgyai. Eljött 1841,
Magyarországon az eddig korlátolt nyilvánosság te-

rén két óriás küzdelmét nézte végig a haza: Széche-
nyi és Kossuth, Magyarhon két reformatorának csa-
tája volt ez. Amaz megkezdte országára szóló szere-
pét hideg számító észszel, emez átvett a magasatos
munkából s folytatta lelkesedés tele szívvél; harc-
tört ki a kettő között, a rideg ész nem tudott lángra
gyújtó szavakban szólani, a szív hangjának bájos
danája magával ragadott egy országot.

Kossuth lett a vezérszerep s a nemzet minden
tagja izgatott lelkesedéssel haladt az általa mutatott
ösvényen. Ily mozgalom nem állhatott meg Erdély
határainál, átosagolt az a bérczeken s itt is mozga-
lom keletkezett, habár e mozgalmat egyenes vonal-
ba nem állíthatni a magyarországgal; Erdélyben az
új eszmék akkor kezdetek csirázni, mikor már Ma-
gyarhonban meg voltak érve, mi hazánk kedvezőtlen
viszonyai közt másként nem is lehetett. Erdély el-
szigetelve a nyugattól kelet műveletlen népei közé
ékelve egy mostoha kormány tejhatalmában állott,
mig Magyarhon közel nyugothoz csak terjedelménél
fogva se lehetett a zsarnok kormány ily kicsinyes
játékszere; Erdély nem termett Kossuthot, Széche-
nyit, kik megtestesülései legyenek az újkor eszméi-
nek s lángészszel, hatalmas kezekkel ragadják meg
a nemzet vezetését; itt voltak haladók, kik kalauz
nélkül bolyongtak e téren, de nem volt haladási ha-
tározott párt, nem ember, ki magasra emelkedjék ki
közöttük s vezéricsillagul szolgáljon.

Erdély 1841-e Magyarország 1832-jéhez ha-
sonlítható, ekkor láttak napvilágot Széchenyi refor-
mokat sürgető munkái, melyek ellen Erdély 41-di-
kéhez hasonló conservatív párt lépett fel. Itt nem
könyvekben kezdődött a harc, a jelen viszonyok el-
len, hanem a censurának most egy kissé megeresz-
tett békői közt szabadabban lihegő „Erdélyi Híradó“
ban. Az eddig hazánk viszonyairól néma lap érde-
kes themák fejtegetését hozta; eleinte tudósításokat
a megyei gyűlésekről, majd viták léptek előtérbe,
az észnek ez élelmes hírnökei; Kovács Lajos, Ke-
mény Zsigmond, a koreszmek harczoaiként lépnek
fel hasábjain. Később az ellenharcosok állottak ki, a
conservatívek, kik a „Mult és jelen“ czimű lapot
választottak organumul. A viták megkezdődtek: azok
hévvel fejtegették az új eszméket ezek a franczia
forraadalom véres napjait mutatták be a közönség-
nek leendő eredményül; azok világot akartak min-
dennek nyújtani, ezek a német verssel feleltek:

Weh, denen, die dem Ewigblinden
Des Lichtes Himmelsfackel leibn!
Sie strahlt ihm nicht, sie kann mir zünden,
Und äschert Städt, und Länder ein.

Szóval Erdélyben frís életet új mozgalmakat
talált a királyi leirat, meiy 1841 nov. 15-ikére Ko-
lozsvárra országgyűlést hívott egybe.

(Folyt. köv.)

ügy; Jovanovic pénzügy; Velikovic cultus- és igazságügy; Beli Markovics volt hadügyi, és Matias volt kultusminiszter senatorokká nevezettek ki. Az eddigi harmadik regens, Gavrianovic, nyugalmába helyeztetett. — A fejedelem 23-án nagy szemlélet tart a lóverseny-téren a honvédség fölött.

Obrenovics Milán szerb fejedelem kiáltványa.

Kiáltvány szeretett népemhez. — A Szerbia uralkodójára nézve törvényileg előírt teljeskorúsághoz érve, az alkotmány értelmében és mint Szerbia örökös fejedelme átvettem ma isten kegyelméből és a nemzet akaratából az ország kormányát. Szerbek! Midőn fiatalon és tapasztalatlanul ezeltől négy évvel a trónra léptem, azon örömben, melylyel akkor engem fogadtatok, őseim és érdemeik iránt való tisztelgetések kifejezését láttam, azon érdemeiket, melyeket Szerbia körül szereztek, minden törekvésüket a trón föntartása és megszilárdítására fordítván, mi által nekem egy virágzó és megelégedett országot adtak.

Testvéreim! Irántam és családom iránt tanusított nőségeket nem viszonzozhatom másképen, mint ha ünnepélyes fejedelmi szavammal megígérem nektek, hogy minden iparkodással oda fogok törekedni, hogy az Obrenovicsoknak méltó utódja, fejedelmi elődöm, a balhatatlan Mihály, nemzeti eszméinek hű folytatója legyen. Legyen Mihály magasatos szelene a mi megvilágítónk, azon csillag, mely bennünket fényes célunkhoz, Szerbia szép jövőjére vezéreljen. Azóta engedelmessegetek és hazafiságotok jeltörő melegében nevelkedve, ma egy kedves kötelességet teljesítek, midőn fejedelmi köszönetemet nyilvánítom a nemzet képviselőinek, szíval az egész nemzetben mindazoknak, a kik ama nehéz pillanatban az Obrenovicsok sarjadékát közfelkiáltással elfogadták. Különös elismerés él bennem azon érdeműs és hazafias férfiak iránt, a kik a nép bizalmából kormányzókká levén, engem azóta gondoskodással vezettek.

A nép és kormányzóság egyetértéséből származott alkotmányok jótéteményeit érintve, örülök, hogy a kormányt mint alkotmányos fejedelem vehetem át. Tartsuk kötelességünknek valamennyien nemzeti intézményeink ezen alapjának gondos föntartását, a mely fejlődésünk biztosítékát foglalja magában. Ezen nagy nemzeti tény képesít engem, hogy egyesülten a nemzetgyűléssel a népjólét kifejtésén minden irányban működhessem.

Habár nagy is azon haladás, melyet országunk minden irányban tett, mégis sok nehéz kérdés megoldása vár reánk, hogy a mű tovább folytatását bizalommal adhassuk át a jövő nemzedéknek.

Különösen az állami tisztviselők hivaták engem ezen nehéz feladatom teljesítésében támogatni. Midőn ma őket hivatalaik és méltóságaikban megerősítem, ajánlom neki, hogy szakadatlanul lelkiismeretesen feleljenek meg azon kötelességüknek, melylyel a haza javára megbízattak. De minden törekvésünk elégtelen lenne a nemzet közreműködése nélkül. Ezért felhívom a szerbeket mind, legyenek segítségemre azon hazafisággal, mely őket mindig kitüntette.

Azzal, hogy én titeket minden, még a legnehezebb körülmények közt is, mint a rend barátait, mint a törvényes hatalomnak engedelmes polgárait és mint a törvények hű végrehajtóit ismerlek, megszerezteket Szerbiának az általános tiszteletet. Törekvéseinknek nem csak arra kell irányulni, hogy ezt csonkítatlan föntartsuk, hanem, hogy még növeljük. Szomora volna, ha csak legcsekélyebbet is vesztenénk abból, a mit apáink megszereztek, és kevés érdem reánk nézve, ha nem gyarapítanók azt.

Maradjatok tehát folyvást ezen údvös uton, bizzatok fejedelmekben, a ki szilárdan el van tökély, hogy magát egészen boldogítástokra szentelendi; az isteni gondviselés bőven jutalmazandja meg hazafias törekvéseinket s kedves hazánk gyorsan foglalandja majd el a polgárosult államok közt azon állást, a melyre őt a szerb nemzet számtalan erényei följosztják.

Kelt Belgrádon, aug. hó 10/22-én 1872.

Milán IV. Obrenovics,
Szerbia fejedelme.

— Pénteken Pesten minisztertanács tartatott, mely kizárólag a szerb kérdéssel foglalkozott. Legnevezetesebb elhatározása az, hogy Stojkovic patriarcha-helyettes vissza fog hivatni s helyébe Angyelic bácsi kinevezett püspök mint királyi biztos fogja átvenni az összes szerb egyház kormányzatát in spiritalibus et temporalibus. Ő fogja kezelni az összes egyházi vagyont, mely ilyfóman ki fog vétetni a mult kongressus által küldött bizottság kezéből, mely bizottságnak élén Miletics áll mint elnök. Amaz alapítványi vagyon sok millióra rug.

— Karlóza, Zimony és Pétervárad városok — mint a „Magyar Politika” írja — küldöttségek által tiltakoztak a királyi biztos előtt a congressusi képviselők által elkövetett felség sértés ellen. Jóllehet a congressus már fel volt oszlatta, mégis ebbőlre hivat meg annak tagjait a patriarcha helyettes, sőt uti

költségeiket is utalványoztatta a nemzeti alappól, ez által mintegy 700 frttal rövidítvén meg azt.

A székelyföldről.

A székelyföldi viszonyok rajzát adtuk ugyan már olvasóinknak a „Korunk” után; de az itt következő közleménye egészen más szempontból szól s azért az előbbi közleményeket csak megerősíti és sehol nem cáfolja. Azért ezt is közrebocsátjuk.

Ha a lefolyt képviselőválasztások fölött általános szemlélet tartunk, egy oly feltűnő jelenség mutatkozik, mely a kormány, és minde jőzan gondolódásu hazafi figyelmét méltán megérdemli: a székelyföldi választások eredménye.

Ugyanis feltűnő, hogy Magyarországon a baloldali általános vereséget szenvedett, addig a Székelyföldön nem várt hódításokat tett. — Méltó tehát ezen eredmény egy némely okairól röviden bár, de őszintén megemlékezni.

A Székelyföldnek is az ismeretes baloldali fajokból: a csizmadiakról, református papokból, és a semmit sem tanult, de azért hivatalra vágyó, hét-szilvás, félsarkantys, kurta nemesekből bővségesen kijutott. Ezeknek őseiktől öröklött hazafias kötelességük ma is, egy gr. Andrássy ellen Lázár Ádám vezérlete alatt, s egyszersmind minden létezőtő kormány ellen opponálni.

Az Approbatakt korszaka szomorú tanúságot nyújt arról, hogy e különben szép tulajdonokkal, és hazafias férjelemmel megáldott maroknyi nép, az ország nyílt jelenségeinek is volt felhasználó eszköze, mert minden időben és minden körülmények között könnyen fel lehetett bujtogatni, és felle lehet vezetni. Nem esoda tehát, hogy ita baloldali lelkiismeretlen izgatásai és ámitásai most is termékeny talajra találtak.

Volt idő, (Bach alatt) midőn a Siculus lángoló hazafisága elszomorodott az absolutismus gyámán, s panaszkodik, hogy nem engedik a maga lábán járni. És most? . . . a politikus csizmadia féle baloldali seregnek kegyelméből, ez a vitéz nemzet oda törpült, hogy az önkormányzat és szabad fejlődés drága idejét, a meddő politizálás, semmit nemtevés és folytonos recriminatio tióban lopja el. A kormány gyámságát nemcsak eltűri, hanem még a sült galambot is a kormánytól várja és követeli. Kell a székelynek most ingyen só, szabad pálinkafőzés, dohány ültetés, realskola, tanítóképző, revindikált havas, és furaage pénz, végre ingyen kő-ut, vasutálózat. Ezen csekély követelésekkel szemben pedig vel tenni hazafias kötelességének, ha közterhet nem hordoz, nem adózik, és baloldali követet választ.

A baloldali vezériférfiak, kik magukat az 1848-dik év méltó örököseinek hazudják, ezek a fattyu táblabírák, fellázadnak az 1848. évi törvényhozás szelleme ellen; és az egész művelt világ által elítélt, minden modern jogállamból kiküszöbölt, Ázsiából származott régebbi intézményeink iránt, (milyenek: a nepotismus által kormányzott féktelen megye „resistendi facultásával”, részeg korteshad által választott bírói kar, és a történelmi nevezetességre vergődő „Nyuzó” szolgabíró, alias 25 v. frtos dulló stb.) a népet a rajongásig feltűztetik; a Székely földet a civilisált Európa keretéből kiszorítani, s maguknak iten egy kis Ázsiát megalapítani törekednek.

Idáig jutott Székelyföldön a szabadelvű (?) baloldali hazugságaival. Szomorú demorizáló irány, mely egy különben szabadságra termett népet lassankint megrabol önértéttől, és idővel a szolgaság jármába fogja biztosan hajtani.

Mit tőn a kormány ezen demoralizáló irányt szemben? . . . a helyett, hogy a tutorság alá olya ahítóz ezen nép fölött erős karokkal ragadta volna meg az administraliót, a szabadság és alkotmányosság nevében a kormány eltűrt a baloldali veszélyes ámitásait, s így közvetve elősegítette a székelyföldi beteges állapotokat, melyek aztán ma, azon absurdumban érték el a maximumot, hogy az elámitott nép, nem a tényleges és valódi hatalommal rendelkező kormány, hanem az általános népszavazat mellett a proletariások, politikai kalandorok, bujtogatók és rajongók csizmadia seregének gyámsága alá került.

A deákpárt székelyföldi veszteségeit tehát a kormánynak nem azon mulasztásai és büneieredményezték, melyet az ellenzéki sajtó és kortések kúrtólnak. Nem, mert a deákpárt uralma alatt, a székelyföldi viszonyok fejlődése és gyors emelkedése tagadhatatlan tény. Akár az 1848 előtti, akár a német uralom alatti viszonyokat hasonlitsuk össze a mostanikkal. Székelyföldön a jólét és vagyonosodás annyira feltűnően gyarapodott, hogy azt a leg-egyszerűbb napszámos is — ha csak nem baloldali kortes — állítani és felfogni képes; hanem előidézte ezen vereséget első sorban a kormánynak szerencsétlen kinevezési rendszere, midőn bizamát főleg az administralió terén oly férfiakba helyezte, kiket arra multjok nem érdemesített; és ezen rendszerből kifolyólag az administraliónak az állami élet minden ágazataiban feltűnő laza, gyáva és igen gyakran rozszakaratu kezelése.

1. Hatalmas vád ez, de — tisztelet a kivételnek — szomorú valóság. Igazolással szolgáljanak az alábbi észrevételek.

Ha elgondoljuk, hogy Erdélyben és így a Székelyföldön is a főispáni és főkirálybírói méltóság még nagybárra kenyérkereset; és bizonyos aspirans urak, ma is azt hiszik, hogy egy ilyen hivatalnok csak addig maradhat meg állomásán, míg jobboldali képviselője van; akkor könnyen megérthető azon nyomorult viszály, melyet egyes potentatok ebből a prófontkérdésből csinálnak, kik nem röstellik, egy országos kérdést, milyen a képviselőválasztás, a megyei élet furfangos színvonalára nyomorult eszközökkel lerántani. Ha ezen viszályhoz hozzáadjuk, egy némely főkirálybíró tehetetlenségét és erélytelenségét, egy némely főispán tapintatlan, kétszínű és kétkulacsoz eljárást, előtűnk áll amaz idylli állapot, — melyet ezen urak a székelyföldi deákpártnak előkészítettek.

Köztudomásu dolog, — hogy a székelyföldi királybírák mindenikének állását irigylük az ilyen megyei kis pasák; egyiknek erélytelensége alkalmat ad, hogy kormányzata alatt a törvényhatóság nyugalmá mesterségesen fölzavartassék; másikkak szigora okul szolgál, hogy ellenségei szaporodjanak és a nép által meggyűlöltessék, mert így remélik mielőbbi bukásukat. A kormány pedig az ilyen üzemeknek néha néha még táplálékot is nyújt.

Hát mit mondjak azokról a kir. törvényszéki hivatalnokokról, kik független állásukat és befolyásukat azon párt előnyére használták föl, melynek programjában ma is az Ázsiából hozott bíróválasztási rendszer szerepel? Mit szóljak, azon a Székelyföldre bekergetett idegen nyelvű és származásu bánya, pénzügyőri, helyszínelő, adóhivatali, realskolai apró-cseprő hivatalnokokról és zsoldosokról, kiknek tulnyomó része az ellenzéknek egy szervezett koros hadát képezte? Ezen hivatalnokok, főnökeik erélytelensége által bátoritva, az ellen a kormány ellen harcsoztak nyíltan, melynek kenyerén élődnek.

(Vége köv.)

BELFÖLD.

Még egyszer a szászvárosi választás.

Szászvárosról a következő sorokat vettük:

Ha akarán, tehénő a természet, hogy mindenki tökéletes, ép, egészséges és szabályszerű szervekkel ellátott lény legyen. Ugy látszik, hogy azt nem akarja. Mert csak egy kisebbszerű városkában is, hát még egy egész országban milyen sok fokozatoság áll elő a tehettségben és a formában; de talán nem is volna kivihető a bíralat, ha csak csupán tökéletes léteznék a világon. Mi kötelessége van a szájjuknak ha vaczor nincs? Vagy miért kellene honatyáinknak törvényt alkotni, ha ez a szó „én” a törvényt nem ohajtán saját előnyére kiaknázni; vagy miért kellene képviselőt választani, ha az igazság magyarázatához és a törvény tökéletes alkotásához csak egy út vezetne? A természetes tökéletnek nincs szüksége olaszfalra, és ha az emberi egység azt felhasználja, a kiváncsiságot is felzaklatta.

Az avatlanok látni törekednek a rejtékbe azért, hogy a gyengeségek szelöltetése által ömagokat felemeljék. Nálunk 3 szilárd ponton nyugodott a képviselő választás; 1-ször a határidő, 2-szor egy vezető, 3-szor egy ajánlott. Gondoskodva volt, hogy a választó-tömeg a házagot, mely a határidőig rendelkezésre állott, minden olyan 15000 f. féle mendmondával betöltse, melynek semmi következése az általánostól ne legyen; a 15000 f. mese, legalább mi ilyesmiről semmit sem tudunk, és ha a „Kelet” t. ezikkirója e lapban több bizonyost tud nálunk, mi szívesen fogadjuk a fejtegetést; hanem igenis tudunk egy 5000 f. kisegítő pénzttárral, mely 1000 darab 50 f. részvényen alapszik, melyet Wodianer ur, eltérve a politikától, minden áron ömaga és városunk financialis érdekében alapít. és mindenkinék nyitva áll az ajtó, egy egész évig, ezen üzletben részvényes lehetni.

Ime a három nyugvó pont csakugyan minden legkisebb akadály nélkül tökéletesen sikerült; ezt nevezem én olyan követ-választásnak, melyből, úgy mint a természetben, egy példánynak lenni kell.

Rákosi.

A szebeni német lapban pedig aug. 22 ikéről keltezzé ezeket olvassuk:

Az erdélyi román lapokban valóban épületes dolgok jönnek napvilágra a szászvárosi választókról. A „Gazeta Transilvainei” aug. 21 ről 62. számában egy tudósítás van Szászvárosról, melyben fejtegetik, hogy mily okból működött Szászvárosszék román intelligenciája oda, hogy a románok ne vegyenek részt a választásban, habár a 803 összeírt választóból 500 nyi többségük volt a románoknak, míg a magyar és szász választók száma csak 330-ra ment.

A „Gazeta”-ból azt látjuk, hogy a Szászváros szék román intelligenciája azért fáradozott annyira a szék román választóinak passivitása mellett, hogy vesztegetés által ne corumpáltassanak. Ha választottak volna, senki sem biztosíthatna volna őket, hogy a románok nem engedik magokat megvesztegetetni.

Bizonysítást, hogy mily vesztegetési veszélyben forogtak a románok, Pricasu községet hozza fel, hol a választók pénzt kaptak s ennek következtében 42en kötelezték magukat, hogy szavazni fognak.

A derek román intelligenciának — ugymond a „Gazeta” — sok izzadságába került, hogy a fel-

világosítás által, miszerint senki se perelheti be őket a szavazási unától a románokat visszatartották.

A szászvárosszéki románok — ugymond a Gazeta — megmutatták, hogy szilárdabb jelleműek van, mint a magyarok és szászoknak, kik azért fogadtak el jelöltjöknek és meg is választották.

Most várják a szászok és románok, hogy az úzer (omula geschaefutlui) egy takarékpénztárt állítson, mely nekik megígértetett, azonban — teszi hozzá a „Gazeta” — az ígérték a választásnál nem azért tétettek, hogy elmaradjanak tőle, hanem, hogy lépre vitessenek. 80 — 90 magyar és szász visszatartotta magát a szavazástól, mivel Wodianer megválasztását eszközölték.

A választás után a választók Wodianer költségén a „Laub” hotelben megvendégeltettek, itatások folytak, melyeket nem egy hamar felejtének el a jelen voltak.

A „Gazeta” szerint a vendégeskedésnél csak egy román vett részt, ki magát Wodianer agensének engedte fölhasználatni.

Vonatkozva a „Kelet” megjegyzésére, miszerint 15000 frt. tétetett le egy bizonyos nemzetiség vezetőinél, hogy azzal szükség esetén a választásnál részt vegyenek, azt a kérdést veti fel a „Telegraful” 64 számában aug. 22-ikéről: hogy melyik volt az a bizonyos nemzetiség? A románok a választástól elmaradtak s így csak a románok gondolhatók. A „Telegraful” megvárja, hogy Szászvárosszék román intelligenciája e föltől magát lehető hamar tisztára mossza, különben azt tehetnék fel az emberek, hogy az egész passivitás csak egy ilyen vásár következménye és nem politikai indokból indult ki.

Részünkről azt hisszük, hogy e három nyilatkozat a magyarok, szászok és románok részéről, minden commentárt feleslegessé tesz.

KÜLFÖLD.

Kolozsvár, aug. 26.

A hírlapírók ez eseményekben oly szegény canicula alatt keresve keresik a tárgyat, mely lapot is töltőn és közönséget is mulattasson. S így nem csoda, ha a vala a tárggyal foglalkoznak legtöbbet, mely legtöbb feltevésnek ad helyet s érdekességgel mégis bír: a császárok találkozásával. A „Journál des Debats” a többek közt legújabbán három hasábas cikkében főleg azon kérdéssel foglalkozik, hogy kinek tulajdonítandó a császárok berlini találkozásának létrehozása?

A cikk minket is érdekel, közöljük tehát belőle a következőket:

„A czár utazása első hírének fölmerülte alkal-mával a magyar lapok siettek Andrássy gróftot proklamálni ezen kombináció létrehozójának, s neki tulajdonították ezen nagy diplomáciai sakkhúzás minden érdemét és dicsőségét. A magyar sajtó emez eljárása jellemző vonása azon politikai szellem- és fe-gyelemnek, mely a magyarok közt uralkodik. A magyarok mély ellenséges érzelme Oroszország ellen ismeretes: Oroszország reájuk nézve az, mi Franciaország a németekre nézve — ősi ellenség. Ha a szent-pétervári kabinethoz való közeledés egy német származásu államférfiu, pl. Beust gróf által hajtatott volna végre, a szitkozódás egész kórusa emelkedett volna föl Magyarország egyik határáról a másikig azon politika ellen, „mely az országot kiszolgáltatja a muszkának, mely a szent szövetséget alapítja meg stb.” De az osztrák-magyar és orosz kabinethoz közeledése egy magyar születésű miniszter auspiciuma alatt történt. Ezen miniszter a magyar faj lovagias szellemének és csillogó tulajdonainak megtestesülése; ő a legelőszőrű ember Magyarországon; mindenre, mit tesz, azt mondják, jól van téve; nem vitatnak, hanem előre tapsolnak; csakhamar elfeledik az ősi ellenséget s a világsi katasztrófát; készen nyilatkoznak kezüket Oroszországnak nyújtani, s ezen hazafias tulzásban, a nemzet kegyencének tulajdonítják a három fejedelem találkozás rendezésének dicsőségét. Andrássy grófra nézve elég kellemetlennek kell lennie honfiktársai ezen mérsékletlen buzgal-mának; Andrássy hamis világításban és helyzetben látta magát. S azon lapok melyek a bécsi külügyi miniszteriumból vesznek föl közléseket, csakugyan siettek is dementirozni magyar testvéreiket, kijelentvén, hogy Andrássy gróf ugyan bizonyára örül a czár berlini útjának, s ezen eseményt igen szerencsésnek tartja Ausztro-Magyarországra nézve, de ő (Andrássy) leg-kevésbé sem folyt be az orosz uralkodó ezen elha-tározására.

Ezen törekvés, miszerint ezen ügyben a kezde-ményezés az osztrák-magyar államférfiúnak tulajdonítassék, föltöbb visszataszított Berlinben, s főleg a nemzeti liberálisok s hivatalosoknál szült rosz vért. Megengedni, hogy a politikában valami fontos Bismarck nélkül s más által hajtatott végre, rájuk nézve teljesen türehetetlen eszme. A berlini lapok ugyan csak keményen utasították vissza Andrássy gróftól, s a tekintély bizonyos hangján, mely nem tűr ellenmondást, adták tudtára a világnak, hogy a három fejedelem találkozásá Vilmos császár és Bismarck kizárólagos műve volt.

A „Debats” sem egyik, sem a másik fél eljárását nem helyesli, hanem itt is közönségen látja az igazságot, hogy t. i. Andrássy gróf nem közvetlenül idézte elő a fejedelmek találkozását, hanem politiká-

Kolozsvártn, 1872, augusztus 4.

M.-Bikal, 1872. aug. 22-én.

Az üzlet-helyiségek naponta reggeli 9 órától délutáni 6 óráig folytonosan a t. cz. közönségnek nyitva állanak.

Ara 3 frt 80 kr.

ten ergenfener kluutetek.

(5—10)

Vidéki megrendelések pontosan teljesíttetnek.

[illegible]

(28-100)

OSKOLAI könyvek!

Stein Jánosnál Kolozsvárt.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pt. Școală - BCU Cluj